

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Снежа Тодорова Цонева - Матюсън

катедра "Английска филология", Пловдивски Университет "Паисий Хилендарски"

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по: об-

ласт на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление 2.1. Филология,

докторска програма Германски езици: английски език

Автор: . Симона Анастасова Матева

Тема: Наречия и функционални синтактични категории: съпоставително изследване на английския и българския език

Научен ръководител: проф. д-р Илияна Тодорова Кръпова

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № № РД-22-1436 от 20.07.2026 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Наречия и функционални синтактични категории: съпоставително изследване на английския и българския език“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Германски езици: английски език. Автор на дисертационния труд е Симона Анастасова Матева – докторантка в редовна форма на обучение към катедра "Английска филология" с научен ръководител проф. д-р Илияна Тодорова Кръпова от Университета Ка Фоскари, Венеция, Италия.

Представеният от Симона Анастасова Матева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл. 36. (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до ректора на ПУ за разкриване на процедура за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедура и с предварително обсъждане на дисертационен труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;

- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи

Симона Матева е докторант към катедра „Английска филология“ на ПУ „Паисий Хилендарски“ от 01. 03. 2024 до 20. 02. 2026. Тя е възпитаник на същата катедра, в която получава бакалавърска и магистърска степен. През това време е и хоноруван преподавател към катедрата.

2. Актуалност на тематиката

Наречията се отличават с типологично многообразие, което е създавало затруднения на поколения лингвисти, опитали се да ги категоризират и принципно да обяснят тяхното поведение. Това положение придава безспорна актуалност на настоящия труд. Множество съвременните лингвистични теории, както тези на Чомски и неговите последователи, така и тези на Ланакър, Лейкоф, Крофт и други когнитивисти, споделят едно общо усилие – да се намери принципен подход, който да описва и обяснява поведението на езиковите явления. Симона Матева е избрала генеративния подход и с неговия инструментариум, по-точно картографския подход на Чинкуе, е създавала едно впечатляващо съпоставително изследване на наречията в българския и английския език. Това е първото систематично проучване на приложимостта на йерархията на Чинкуе към структурата на българското изречение с фокус върху наречията. Още повече изследването предлага усъвършенстване на теорията, което повишава степента на актуалност.

3. Познаване на проблема

За подобно предизвикателство се изисква сериозна теоретична подготовка, която Симона отлично демонстрира в дисертационния си текст. Библиографският материал съдържа 183 заглавия, които проследяват еволюцията на концепциите за наречията, както и най-съвременните синтактични теоретични модели. Изследването е забележително и със способността на авторката да съпостави два конкуриращи се подхода, развити от най-сериозните учени на 20 век, картографския на Чинкуе и семантично-ориентирания на Джакендоф и Ернст, обясняващи поведението на наречията, и да прецени тяхната обяснителна сила. Теориите са много ясно представени, което означава истинско разбиране. Също така е впечатляващо, че са представени и идеите на когнитивисти като Талми Гивон и Ланакър, чиито семантично-прагматични теории се отличават фундаментално от тези на генеративния синтаксис. Типологът Крофт е споменат мимоходом, неговата класификация на частите на речта (1991, 2001) заслужава да бъде представена.

4. Методика на изследването

Както беше посочено по-горе, теоретичната основа на дисертацията е генеративния подход, в частност картографския подход на Чинкуе, чрез който “изречението има богата и универсална йерархична структура от функционални проекции, отразяващи различни граматични значения. В тази структура елементите на изречението заемат строго определени по-

зиции, които определят тяхната синтактична и семантична интерпретация.“ Теоретичните постановки са подкрепени от корпусни данни от три утвърдени корпуса: British National Corpus (BNC), Corpus of Contemporary American English (COCA) и Българския национален корпус (BgNC). Ясно е заявено, че изследването не ползва количествени данни, че избраните примери са използвани за тестване на хипотезите относно структурата, както и интуициите на родноговорящи.

Избраната методика позволява получаване на адекватен отговор на поставените конкретни научни цели, а именно (а) да предложи граматически принципи, които предсказват правилата, регулиращи движението на глаголите спрямо наречията, и (б) да направи теорията за отношенията между спецификатор и опора при наречията възможно най-рестриктивна и същевременно максимално обща.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд започва с много полезен списък със съкращенията и дефиниране на основните термини, което прави текстът по-достъпен за лингвисти, които не са специалисти в генеративния синтаксис. След това главите следват осмислена и ясна последователност – представяне на проблема и теоретична рамка (Глава 2) – исторически преглед на идеите за наречията (Глава 3) – конкуриращи се теории (Глава 4) – емпирични тестове (Глава 5) – полисемия на двойката наречия *already/вече, still/още* (Глава 6) – заключения (Глава 7). Всяка глава завършва с обобщение, което помага в четенето на този текст, изпълнен с технически термини.

Една от най-силните страни на настоящето изследване е ясно формулираният легитимен в рамките на генеративния синтаксис изследователски въпрос: Може ли дистрибуцията на наречията да бъде обяснена чрез йерархична синтактична структура и може ли видимото разнообразие да се обясни чрез движението на глагола, а не на наречието? Анализите, предложени в дисертацията, представят убедителни доказателства за положителен отговор на тези въпроси. Съпоставителният анализ на поведението на наречията в английския и българския доказва, че и двата езика се подчиняват на една и съща дълбока йерархия, различавайки се в това как глаголите се предвиждат в тази йерархия. Още повече, Симона Матева предлага фина настройка на позицията спецификатор-опора с въвеждането на допълнителни проекции *YPlow, YPmiddle and YPhigh*, свързани с движението на глагола. Това предложение предлага решение, когато позициите на пълнозначните глаголи, спомагателните глаголи, причастията и наречията не могат да бъдат обяснени адекватно със стандартната йерархическа структура. Но остава въпросът дали тези проекции наистина съществуват независимо и се различават достатъчно една от друга или са удобни описателни термини, въведени за специфични модели на движение.

Особено интересен е анализът на полисемията на наречията *already/вече* и *still/все* още. Според авторката многозначността им не е лексикално явление, а различните интерпретации са зависими от синтактичната позиция на наречието във функционалната структура. По този начин различните интерпретации се разглеждат като резултат от различни структурни конфигурации. Това е важен принос към по-общия въпрос за взаимодействието между синтаксис и семантика и показва потенциала на картографския подход да обяснява не само линейното разпределение на наречията, но и различията в тяхната интерпретация.

6. Преценка на публикациите и на личния принос на докторанта

Симона Матева е представила 4 статии, свързани с дисертационния ѝ труд, което отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Те отразяват основните достойнства на труда, свързани с ясната теоретична ориентация, добре мотивирания съпоставителен подход, използването на значителна емпирична база, детайлния анализ на глаголното движение и предложеното по-фино структуриране на функционалната област чрез YPlow, YPmiddle и YPhigh. Съществен принос представлява и анализът на полисемията на наречията като структурно обусловено явление.

7. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата са на нивото на целия дисертационен труд – ясно и точно представяне на основните изследователски въпроси и техните отговори във всяка глава на труда. Той е направен според изискванията на Правилника и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Самата авторка отбелязва, че изследването се нуждае от по-подробни обяснения на механизмите, на които се основава движението на глагола, и този отворен въпрос би могъл да представлява цел на следващо изследване. Освен това, макар и в теоретичната част да присъстват резултати от прилагане на подхода на Чинкуе към други езици като италиански, френски, немски и др., изводите, направени в тази дисертация, биха могли да се тестват и в други езици, което ще бъде една стъпка напред към аргументацията на принципа на универсалност. Настоящото изследване не използва количествени данни, но би било интересно използваните примери да бъдат статистически верифицирани.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Симона Матева съдържа научни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), както и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност 2.1 Филология, германски езици _

Английски език, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Въз основа на изложеното давам положителна оценка на дисертационния труд „Adverbials and Functional Heads: A Comparative Study of Bulgarian and English Clause Structure“ („Наречия и функционални синтактични категории: съпоставително изследване на английския и българския език“ и подкрепям присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Симона Анастасова Матева.

24.09. 2026 г.

(подпис)

Изготвил

становището:

доц. д-р Снежа Цонева-Матюсън

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)